

PROGRAM EDUKACJI REGIONALNEJ

„PODEGRODZIE - moja mała ojczyzna”

(przyjęty do realizacji przez Radę Pedagogiczną Uchwałą nr 3/ 2005 z dnia 29.08.2005r.)

AUTORKI:
mgr BARBARA BODZIONY
mgr ANNA SOJKA

Gmina Podegrodzie ma charakter typowo rolniczy. Położona jest w środkowej części Kotliny Sądeckiej około 12 km od Nowego Sącza, na trasie Nowy Sącz- Szczawnica. Charakteryzuje się piękną rzeźbą terenu, a tutejsze lasy i łąki, strumienie i wzgórza posiadają naturalny urok dzikości i bogactwo fauny i flory.

Podegrodzie jest jedną z najstarszych osad Sądeczyny, wieś z kasztelańskim rodowodem, kolebka kultury Lachów Sądeckich. Znajdźiska archeologiczne świadczą o istnieniu na terenie Podegrodzia osady z czasów Cesarstwa Rzymskiego.

Wykopiska na wzgórzach Grobla i Zamczysko dowodzą istnienia na Zamczysku grodu warownego w X wieku, czyli w czasach tworzenia się Państwa Polskiego pierwszego ośrodka polityczno-gospodarczego Sądeczyny. Ośrodek ten składał się z grodu i podgrodzia, stąd późniejsza nazwa osady Podegrodzie. W dokumentach pisanych po raz pierwszy pojawia się Podegrodzie w 1273 r. wieś ówczesnie należała do Kingi, żony Bolesława Wstydlwego. Po założeniu przez nią Klasztoru Klarysek w Starym Sączu weszła w skład włości tegoż klasztoru.

Wieś jest siedzibą jednej z najstarszych parafii Sądeczyny, pochodzącej z XIII wieku. Archeolodzy, w niektórych źródłach wzmiankują iż pierwszy kościół w Podegrodziu powstał w 1014 roku.

Mieszkańcy Podegrodziu kolebki Lachów Sądeckich są mocno przywiązani do swojej kultury ludowej. Ich codzienność przesiąknięta jest tradycją. Kultuwują ludowe zwyczaje i obrzędy, gwarą i muzyką.

Bardzo wielu mieszkańców posiada tradycyjne stroje ludowe uważane za jedno najpiękniejszych ubiorów wiejskich w Polsce.

Bodaj najlepszym ambasadorem wsi i gminy jest Regionalny Zespół pieśni i tańca „Podegrodzie” działający od 1937 roku, posiadający w swym dorobku bardzo wiele cennych nagród, reprezentujący piękno folkloru lachowskiego w Polsce i poza jej granicami.

Dziedzictwo swych ojców kontynuuje Dziecięcy Zespół Regionalny „Małe Podegrodzie” oraz zespół „Małe Przedszkolaki” działający w Gminnym Przedszkolu w Podegrodziu.

Bardzo częstym zaproszeniem do odwiedzenia Podegrodzia są słowa: **„Gdzie słyszysz pieśń tam wchodź, tam dobre serca mają, źli ludzie wierzaj mi, Ci nigdy nie śpiewają...”**

WSTĘP

Wprowadzona reforma systemu oświaty zwraca uwagę na konieczność ciągłej edukacji dzieci i młodzieży w zakresie kształcenia regionalnego. Nauka o regionie sprzyja kształtowaniu poczucia własnej tożsamości i pełnego zaangażowania w działania na rzecz społeczności lokalnej. Wychowanie przedszkolne to ważny okres w kształtowaniu postaw społeczno-moralnych. Żeby wychować patriotę, a potem Europejczyka na miarę XXI wieku, musimy zacząć od uświadomienia dzieciom, że najważniejszy w życiu dla każdego człowieka jest dom rodzinny, podwórko potem najbliższa okolica czyli moja mała ojczyzna. Należy spowodować, żeby młody człowiek poczuł więź z najbliższym otoczeniem, cieszył się z osiągnięć środowiska, w którym żyje oraz czuł odpowiedzialność za wygląd, a później rozwój swojego regionu.

Założenia programowe dziedzictwa kulturowego w regionie

Celem tego programu jest ukierunkowanie nauczycieli w pracy dydaktyczno- wychowawczej, nastawionej na przekaz i uświadomienie dzieciom wartości związanych z dziedzictwem kulturowym regionu podegrodzkiego.

Program "Podegrodzie- moja mała ojczyzna" ma służyć nauczycielom pracującym z dziećmi w wieku przedszkolnym. Opracowany został w oparciu o system wartości wychowania.

Treści programowe i przewidywane osiągnięcia opracowane zostały bez różnicowania na wiek. Program ma służyć przybliżeniu dziecku dziejów własnego regionu, kultywowaniu tradycji rodzinnych i regionalnych. W grupach przedszkolnych, tworzonych na zasadzie doboru losowego, występują różne jednostki, których rozwój jest uwarunkowany cechami indywidualnymi bądź środowiskowymi. Znajomość środowiska przyrodniczego oraz środowiska zamieszkania, ludowej gwary, starych zwyczajów i obrzędów, tańców i przyśpiewek, legend, strojów ludowych zabytkowych budynków jest bazą doznania otaczającego świata. Chciałybyśmy, aby przedstawiony program był pomocny w wyposażeniu dziecka w podstawową wiedzę o tradycji kulturze własnego regionu, a także by aktywizował poznawczo dziecko, rozwijał jego zdolności twórcze, uwrażliwiał na piękno otaczającej przyrody, uczył szacunku do ochrony przyrody, kształtował postawę dumy i poszanowania dla kulturalnej ostoji swojego regionu.

CELE PROGRAMU

Główne cele opracowanego programu to:

- 1. Wyposażenie dziecka w podstawowy zasób wiedzy o własnej miejscowości i regionie.**
- 2. Rozwój osobowości dziecka wrażliwego na otaczającą go rzeczywistość kulturową i przyrodniczą**
- 3. Rozwijanie poczucia odpowiedzialności, poszanowania dla dziedzictwa kulturowego własnej miejscowości, regionu, Ojczyzny.**

ZADANIA PRZEDSZKOLA

1. Umożliwianie poznania regionu podegrodzkiego, jego kultury - zwyczajów, tradycji i sztuki ludowej.
2. Kształcenie tożsamości narodowej.
3. Wprowadzenie w życie kulturalnej wspólnoty lokalnej.
4. Uświadomienie, że ochronę świata można rozpocząć od najbliższego środowiska.

CELE KSZTAŁCENIA:

1. Poznanie elementów historii regionalnej - wydarzenia, ciekawe postacie.
2. Poznanie historycznego dorobku kulturalnego regionu podegrodzkiego (literatura, gwara, zwyczaje i obyczaje ludowe).
3. Poznanie miejscowych zabytków, odwiedzanie miejsc pamięci narodowej.
4. Aktywne uczestnictwo w poznawaniu tradycji i zwyczajów wiążących się z różnymi obrzędami i świętami.
5. Nauka popularnych przyśpiewek ludowych i zabaw związanych z regionem podegrodzkim, w którym usytuowane jest przedszkole.

CELE SZCZEGÓŁOWE – OCZEKIWANE OSIĄGNIĘCIA DZIECKA

dziecko- wie, rozumie potrafi

- zna najbliższe środowisko.
- posiada wiedzę o człowieku, życiu i świecie z perspektywy tradycji i współczesności.
- interesuje się historią i kulturą Podegrodzia.
- Rozpoznaje i nazywa najczęściej spotykane w najbliższym otoczeniu rośliny i zwierzęta.
- wyzwala aktywność twórczą do kreatywnego uczestnictwa w wydarzeniach kulturowych.
- aktywnie uczestniczy w życiu rodziny, przedszkola, wsi i regionu.
- zna zwyczaje, obrzędy, gwarę, przyśpiewki, tańce ludowe Podegrodzia i okolic.
- utrwała w pracach plastycznych ciekawe miejsca, stroje, ludzi, florę i faunę Podegrodzia i okolic
- rozwija wyobraźnię, fantazję, twórcze myślenie i działania w różnych plastycznych dziedzinach sztuki
- wzmacnia prawidłowe relacje z rodziną i przedszkolem,
- ma poczucie przywiązania lokalnego, oraz poczucie wspólnoty narodowej,
- zna wzorce właściwego zachowania w różnych miejscach publicznych,
- dostrzega piękno w ludziach, w przyrodzie, w twórczych wytworach kultury,
- dostrzega piękno języka literackiego, jak i gwarowego,
- poznaje miejscowy folklor, niektóre tradycje i obrzędy;
- uczestniczy w spotkaniach z twórcami ludowymi,
- poznaje baśnie, legendy, zabawy, związane ze swoim regionem,
- wie, jakie miejsca pamięci narodowej lub zabytki znajdują się w okolicy;
- dostrzega różnice w dawnej architekturze i w obecnej;
- gromadzi informacje o swoim pochodzeniu;
- zna bliskie dzieje swojej rodziny (drzewo genealogiczne, historie rodzinne):

TREŚCI:

M-c	Pory roku - święta	Sposoby realizacji
IX	Pożegnanie lata, dożynki Podegrodzie "mała ojczyzna"	• Zapoznanie z historyjką obrazkową "od ziarenka do bochenka" -rozmowa o tradycjach i symbolach związanych z chlebem. · Przygotowanie z dziećmi inscenizacji "dożynek". · Spotkanie z artystką ludową p H. Stec-wykonawcą sztucznych kwiatów. · Wykonanie wieńca dożynkowego. • Zapoznanie z legendą o św. Annie związaną z historia Podegrodzia. · Wyjaśnienie nazwy miejscowości, zapoznanie z umiejscowieniem na mapie Polski. • Wycieczki na Zamczysko Groble, spacer po najbliższych okolicach - poznanie ważniejszych miejsc użyteczności publicznej np. (poczta, bank, apteka, ośrodek zdrowia, zabytków: Pomnik o. S. Papczyńskiego, Pomnik Poległych · Wykonanie makiety Podegrodzia.
X	Jesień - prace polowe	· Zapoznanie z pracą rolnika - maszyny i narzędzia używane dawniej a dziś. · Spotkanie z członkami regionalnego zespołu "PODEGRODZIE"- zapoznanie ze strojem regionalnym. · Wprowadzenie do repertuaru piosenek i tańców ludowych "Podegrodzka wioska", "Hej ode wsi do miasta "Kukułeczka", nauka "ciętej polki", "krakowiaka". Krzyżaka i „chodzonego” do melodii „Piękna jest sądecka ziemia” • Wycinanie wzorków podegrodzkich.
XI	Przygotowanie do zimy Andrzejki	• Zapoznanie z różnymi sposobami przygotowania się ludzi podegrodzkich do zimy (kiszzenie kapusty, suszenie owoców, robienie przetworów z owoców i warzyw). • "Podegrodzkie Andrzejki" - magia i tajemniczość w wierzeniach i zwyczajach ludowych (lanie wosku, wróżby i zabawy). Zabawa ANDRZEJKOWA
	Zima - "Godnie i święta"	· Zapoznanie ze zwyczajami i tradycjami Lachów podegrodzkich związanymi z obchodami

XII	Wigilia	"Godnich świąt" - wykonywanie ozdób choinkowych szopki i podłaźniczki udział w konkursie szopek i podłaźniczek, wykonywanie stroików na aukcje Wspólna wigilia - tradycyjne potrawy i zwyczaje wigilijne. Ubieranie choinki i śpiewanie kolęd,
I	Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy Nowy rok kolędowanie-kolędniczy. Dzień Babci i Dziadka	Jasełka - zapoznanie z tematyką bożonarodzeniową • przedstawioną w formie jasełek. –Występ dla społeczności lokalnej, aukcja prac plastycznych • Tradycje kolędowania - składanie życzeń instytucjom znajdującym się na terenie Podegrodzia . • Dzień Babci i Dziadka - uroczysty poranek - występ regionalnego zespołu przedszkolnego, • Spotkanie z hafciarką panią J. Lorczyk - wyszywanie serwetek regionalnych,
II	Zapusty kulig	• Zwyczaje związane z zapustami - pieczenie pączków, • Kulig • Spotkanie z rzeźbiarzem K. Bastą
III	Wiosna, pożegnanie zimy-powitanie wiosny	• Inscenizacja topienia marzanny - pochód nad rzekę powrót z gaikiem. • Wykonywanie marzanny i Gaika Maika.
IV	Wielkanoc	• Wielki tydzień i Wielkanoc zapoznanie ze zwyczajami ludowymi (obrzędy, przesady, pisanki, "smigurt", • Wykonywanie palm, pisanek i stroików wielkanocnych • Wspólne śniadanie wielkanocne - potrawy
V	Dawne zawody	• Wycieczka do Muzeum Regionalnego i Biblioteki - oglądanie kolekcji zbiorów. Poznanie dawnych zawodów i ich narzędzi pracy: kowal, bednarz, cieśla. • Udział w Dorobku Artystycznym przedszkoli i szkół organizowanym przez GOK • Dzień Matki i Ojca - wspólna. majówka. • Wykonywanie dwojaczek z masy solnej.
VI	Sobótki Zakończenie roku	• Piknik z okazji Dnia Dziecka w skansenie – Kubalówka u Pana Krzysztofa Bodzionego – dyrektora GOK-u • Podsumowanie roku przedszkolnego -Kiermasz wytworów dziecięcych

		• Występ przedszkolnego regionalnego zespołu dla rodziców

PROCEDURA OSIĄGANIA ZAŁOŻONYCH CELÓW

Podstawowym założeniem prezentowanego programu jest wyposażenie dzieci w niezbędne wiadomości i umiejętności dotyczące najbliższego otoczenia.

Każdy nauczyciel wie, że osiągnięcie zamierzonych celów uwarunkowane jest :

- poznaniem zakresu treściowego odpowiedniego obszaru edukacyjnego;
- organizowaniem zajęć sprzyjających twórczej aktywności;
- dostosowaniem zadań do potrzeb, możliwości i zainteresowań wychowanków;
- stwarzaniem wychowankom warunków do indywidualnego i grupowego działania na rzecz własnego środowiska;
- odwoływaniem się do dziecięcych doświadczeń, wiadomości i zainteresowań.

Każdy nauczyciel realizujący program ze swoimi wychowankami powinien dążyć do stosowania atrakcyjnych form i metod pracy opartych na :

- różnorodnych zabawach;
- pokazie i obserwacji;
- działaniu;
- przekazie słownym;
- przykładzie osobistym;
- samodzielnym doświadczeniu dziecka;
- swobodnej aktywności własnej.

Preferowanymi metodami pracy powinny być także metody aktywizujące, uwzględniające i pobudzające zainteresowania dzieci.

W celu aktywizowania i pobudzania zainteresowań dzieci problematyką regionalną- dziedzictwem kulturowym w regionie powinno się, w miarę możliwości, prowadzić zajęcia w terenie, poza przedszkolem, w tym także zajęcia rytmiczno- muzyczne, teatralne wycieczki do muzeum, izby regionalnej, skansenu. Ważne jest również stosowanie metody dramy, "burzy mózgow", dyskusji, wywiady, portfolio, oraz umożliwianie dzieciom prezentowanie swoich wiadomości i umiejętności poprzez udział w rozmaitych konkursach, wystawach, pokazach, przedstawieniach.

EDUKACJA REGIONALNA POWINNA BYĆ REALIZOWANA WE WSPÓŁPRACY Z :

- Gminnym Ośrodkiem Kultury w Podegrodziu
- Biblioteką Publiczną i Muzeum w Podegrodziu
- Indywidualnymi osobami, regionalistami, twórcami, artystami, reprezentantami folkloru i sztuki ludowej
- Rodzicami { wywiady, przekazy historia i dorobek rodzin w zachowaniu i pomnażaniu dziedzictwa kulturowego regionu podegrodzkiego.

EWALUACJA PROGRAMU

W całym procesie oceniania musimy zwracać uwagę na proces uczenia się dziecka, a więc na sposoby dochodzenia do wiedzy i sprawności, a nie tylko na wynik końcowy tego procesu. Musimy tworzyć sytuacje, które będą bliskie sytuacjom naturalnym, przedszkolnym lub poza przedszkolnym.

Musimy preferować wyobraźnię dziecka, jego indywidualny sposób postrzegania rzeczy i zjawisk, indywidualne cechy twórczości. Oceniamy oryginalność prac i ich różnorodność.

Sz szczególnie w przedszkolu ważnym się staje zaangażowanie, aktywność i twórcza działalność dzieci. Dostrzeżenie tego i pozytywne wzmocnienie przez nauczyciela może zadecydować o spontanicznym rozwoju aktywności dziecka i o płynącej z tego radości i satysfakcji.

Dla prawidłowej realizacji programu konieczne jest przeprowadzenie diagnozy wstępnej (na podstawie rozmów indywidualnych z nauczycielami i rodzicami) i końcowej (przy pomocy ankiety) celem dokonania ewaluacji programu .

Analiza wyników badań uzyskanych przy pomocy w/w. narzędzi pozwala na wprowadzenie zmian i modyfikacji do programu.

Celem ewaluacji jest:

- zbadanie funkcjonowania i sposobów realizacji programu edukacji regionalnej,
- określenie, czy przyjęte w programie cele, zadania, metody i formy umożliwiają wszechstronny rozwój dziecka (poznanie efektów programu),
- zdiagnozowanie obszarów sukcesów i niepowodzeń programu w celu dokonania zmian i poprawek w istniejącym programie ,
- poinformowanie zainteresowanych o wynikach programu.

Osiągnięcia dzieci kontrolowane będą przede wszystkim w aspekcie motywacyjnym i praktycznym.

Dzieci oceniane będą podczas zajęć, na uroczystościach przedszkolnych, występach w środowisku lokalnym.

W wychowaniu przedszkolnym proponujemy wykorzystać metodę gromadzenia przez dzieci punktów w zeszycie aktywności. Punktacje notuje nauczyciel w Zeszycie Aktywności - „PODEGRODZIE MOJA MAŁA OJCZYZNA ” . Każde dziecko ma dostęp do zeszytu. Może na bieżąco śledzić swoją pozycję w rankingu. Jest to sprawdzony sposób angażowania dzieci w pracę na zajęciach i poza nimi. Dzieci bardzo chętnie uczestniczą w tej formie. Jednakże na początku roku przedszkolnego należy ustalić jasne zasady przyznawania punktów za określone prace, przyniesione materiały, udział w konkursach, gromadzone eksponaty. Rozstrzygnięcie konkursu na najaktywniejsze dziecko następuje na koniec roku w. Zwycięska trójka dzieci otrzymuje dyplomy i symboliczne nagrody.

Literatura:

1. A. Pola Dymek, Elementy sztuki ludowej programie edukacji plastycznej

- dzieci i młodzieży, Bielsko Biała 1996r.
2. Lida Michalikowa, Folklor Lachów sądeckich, Warszawa 1974r.
 3. Stanisław Mendelowski, Gmina Podegrodzie, krosno 2003r.
 4. Zofia Piwońska, Edukacja regionalna, Rzeszów 2001r.
 5. Założenia Programowe dziedzictwa kulturowego w regionie

